

Зоряна ЛИТВИН

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Наталія БЕДНАРЧУК

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання має місце нестабільність зовнішнього середовища, постійні коливання на фінансових ринках, зростаюче конкурентне протистояння підприємств. Суб'єкти господарювання у таких умовах повинні мати абсолютну фінансову стійкість тому, що важко зберегти високу ефективність діяльності, а у деяких випадках навіть існує загроза їх ліквідації. Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства відображає характеристику його фінансової конкурентоспроможності, виконання зобов'язань та дозволить правильно визначити напрям розвитку підприємства. Саме тому аналіз фінансового стану підприємства є актуальним питанням на сьогоднішній день.

Сучасні підходи до управління підприємством, організацією, фірмою вимагають знань та оволодіння законами функціонування складних соціально-економічних систем, впровадження методів збору та обробки інформації. І на цій основі прийняття обґрунтованих управлінських рішень, які спрямовані на виявлення пріоритетних і перспективних шляхів розвитку.

Забезпечення ефективного функціонування підприємств потребує економічно грамотного управління їхньою діяльністю, яке багато в чому визначається умінням її аналізувати. За допомогою аналізу вивчають тенденції розвитку, глибоко і системно досліджують фактори зміни результатів діяльності, обґрунтовують плани та управлінські рішення, здійснюють контроль за їх виконанням, виявляють резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюють результати діяльності підприємства, виробляють економічну стратегію його розвитку.

Аналіз у сфері економіки доцільно розглядати у різних площинах теорії та практики діяльності суб'єкта господарювання. Керівник, який хоче досягти успіху в підприємницькій діяльності, не повинен здійснювати жодного організаційного, технічного або технологічного заходу доти, доки не буде обґрунтована його економічна доцільність. Аналітичне мислення керівника підприємства, організації, фірми повинно мати такі складові, як глибокі знання теорії аналізу, вільне володіння низкою його основних методів, показників а також вміння практичного застосування їх під час ухвалення управлінських рішень [6].

У наказі Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій сутність досліджуваного поняття визначено так: «Фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [2].

Одне з найповніших визначень поняття «фінансового стану підприємства» наведено у фінансовому словнику-довіднику за редакцією М.Я. Дем'яненка: «Фінансовий стан — це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в

процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу» [3, с. 128].

Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств. Частиною загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємопов'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу називають аналізом фінансового стану підприємства. Поділ аналізу на фінансовий та управлінський обумовлюється розподілом системи бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський облік.

За даними публічної бухгалтерської звітності здійснюється партнерами підприємства, контролюючими органами зовнішній фінансовий аналіз, що має свої характерні риси: велика кількість об'єктів-користувачів, різноманітність цілей та причин аналізу, орієнтація аналізу на публічні, зовнішні звітні дані підприємства, відкритість результатів аналізу для користувачів.

До основних напрямків зовнішнього фінансового аналізу включають такі: аналіз абсолютних показників прибутку, аналіз ефективності використання залученого капіталу, аналіз показників рентабельності, аналіз фінансового стану, фінансової стабільності підприємства, його платоспроможності та ліквідності балансу, економічна діагностика фінансового стану підприємства.

Внутрішній (традиційний) аналіз здійснюється аналітиками підприємства та ґрунтується на широкій інформаційній базі, включаючи дані бухгалтерського обліку та звітності, управлінського обліку, оперативні дані.

Основним змістом внутрішнього аналізу фінансового стану підприємства є: аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства і факторів, що на них впливають, аналіз самоокупності підприємства, аналіз власних фінансових ресурсів, аналіз кредитоспроможності підприємства, оцінка використання майна та вкладеного капіталу, аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.

Відмінності між зовнішнім та внутрішнім аналізом фінансового стану підприємств обумовлені різним інформаційним забезпеченням, завданнями, суб'єктами проведення.

Методи фінансового аналізу - прийоми та способи обробки бухгалтерської (фінансової) звітності. Традиційна практика аналізу використовує різноманітні методи та прийоми аналізу. Наприклад, методи фінансового аналізу (коефіцієнтний метод, зведення та групування, метод різниць, беззбитковий та інтегральний метод, тощо), експертні методи (метод А-рахунку, Скоуна, латентно-структурного аналізу, еталонного підприємства, тощо), математико-статистичні методи (кореляційно-регресивний, дискримінантний, кластерний аналіз, нейронні мережі, тощо) [7, с. 108-117].

Розглянемо детальніше такі основні методи аналізу фінансового стану підприємств:

1. Факторний аналіз – полягає у визначення впливу окремих факторів (чинників) на результативний показник;

2. Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) - розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників;

3. Порівняльний аналіз - внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його філій, а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками;

4. Трендовий аналіз - це порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану);

5. Горизонтальний (часовий) аналіз - порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

6. Вертикальний (структурний) аналіз - визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат.

Отже, аналіз фінансового стану підприємств є об'єктивно необхідним оскільки забезпечує пошук резервів підвищення рентабельності виробництва, визначає фінансові проблеми та можливі причини їх виникнення, описує можливість погашення зобов'язань перед кредиторами, фінансову стійкість, ділову активність підприємства. Систематичний аналіз дозволить покращити фінансовий стан, а отже й залучити додаткових інвесторів, кредиторів, отримувати більші прибутки.

Список використаної літератури

1. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. За заг. ред. І.В. Сіменко,
2. Т.Д. Косової. К.: Центр учбової літератури, 2013. 384 с.
3. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Вінниця: нац. техн. ун-т. Вид. 2-ге, доповн. та переробл. Вінниця: ВНТУ, 2015. 84 с.
4. Коюда П.М. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Х.: Компанія СМІТ, 2013. 69 с.
5. Литвин З.Б. Теорія економічного аналізу: Методичні поради і завдання з дисципліни, для студентів напрямку підготовки «Менеджмент» 6.030601 усіх форм навчання. Тернопіль.: Економічна думка, 2010. 224 с.
6. Литвин З.Б. Литвин З. Б., Серединська В. М. Аналіз як невід'ємний інструмент ефективності в системі управління підприємством. III Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір» Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 237-240.
7. Литвин З.Б. Литвин З.Б. Необхідність економічного аналізу в системі управління суб'єкта господарювання. Електронне науково-практичне фахове видання «Інфраструктура ринку» Випуск № 36. Жовтень 2019 р. С. 508-515.
8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Навчальний посібник. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Знання, 2010. 662с
9. Семенов А.Г. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств в умовах нестабільності. Вісник економічної науки України. 2011. №2. 163-170.

Михайло ЛУЧКО

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Ілона КОВАЛЬЧУК

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Провідна роль у вирішенні питань визначення й оптимізації величини фінансових результатів належить бухгалтерському обліку та економічному контролю, адже можливість отримання найбільшого ефекту при найменших витратах, трудових, матеріальних і фінансових